

Bézierove krivulje

Emil Žagar

Fakulteta za matematiko in fiziko, Univerza v Ljubljani

MARS 2009, Koper, 18.8.2009

Slika: Prepoznate lik na slici?

Slika: Kaj pa ta dva?

Vsebina

- 1 Ravninske parametrične krivulje
- 2 Ravninske Bézierove krivulje
- 3 de Casteljauov algoritem
- 4 Subdivizija
- 5 Zlepki
- 6 Drobtinica o ploskvah

Ravninske parametrične krivulje

Funkcije (ene spremenljivke) dobro poznamo:

$$f : [a, b] \rightarrow \mathbb{R}, \quad x \mapsto f(x).$$

Točka na **grafu** funkcije f je

$$\begin{pmatrix} x \\ f(x) \end{pmatrix}, \quad x \in [a, b].$$

Kaj pa če sta obe komponenti na grafu funkciji iste spremenljivke (**parametra**) t :

$$\begin{pmatrix} x(t) \\ y(t) \end{pmatrix}, \quad t \in I \subseteq \mathbb{R}.$$

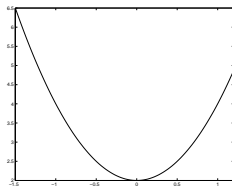
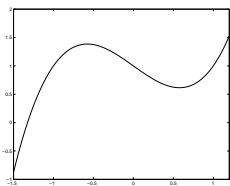
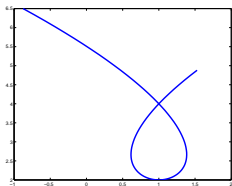
Predpisu

$$\mathbf{r} : I \rightarrow \mathbb{R}^2, \quad \mathbf{r}(t) = \begin{pmatrix} x(t) \\ y(t) \end{pmatrix}$$

rečemo **ravninska parametrična krivulja** ali natančneje **parametrizacija krivulje \mathbf{r}** .

Podobno lahko definiramo parametrično krivuljo v več dimenzijah:

$$\mathbf{r} : I \rightarrow \mathbb{R}^d, \quad \mathbf{r}(t) = \begin{pmatrix} x_1(t) \\ x_2(t) \\ \vdots \\ x_d(t) \end{pmatrix}, \quad d \in \mathbb{N}.$$

Slika: Graf parametrične krivulje $x(t) = t^3 - t + 1$ in $y(t) = 2t^2 + 2$ za $t \in [-1.5, 1.2]$ (levo) in grafa komponent (v sredini in desno).

Praktično so najpomembnejše parametrične krivulje, katerih komponente so polinomi:

- preprosta predstavljenost (seznam koeficientov),
- hitro računanje (denimo Hornerjev algoritem).

Polinome pa lahko zapišemo v različnih bazah, na primer:

- standardna:

$$\varphi_j(x) = x^{j-1}, \quad j = 0, 1, \dots, n,$$

- Newtonova:

$$\varphi_0(x) = 1,$$

$$\varphi_j(x) = (x - x_0)(x - x_1) \cdots (x - x_{j-1}), \quad j = 1, \dots, n,$$

- Bernsteinova:

$$\varphi_j(x) = \binom{n}{j} x^j (1 - x)^{n-j}, \quad j = 0, 1, \dots, n,$$

- ...

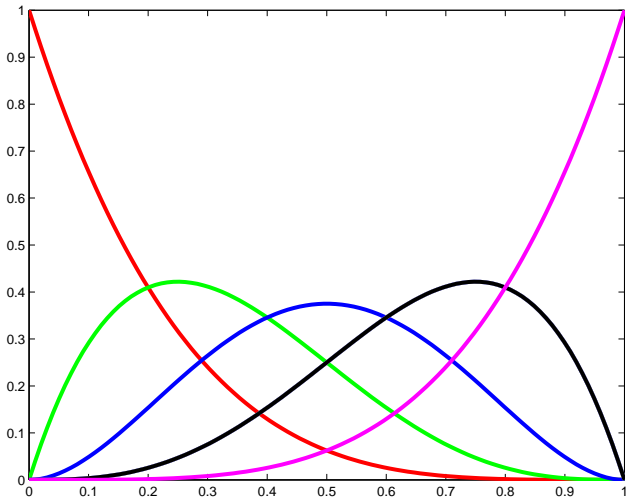
Tako lahko na primer polinom

$$p(x) = -4x^2 + 4x + 1$$

zapišemo glede na pravkar predstavljene baze kot

$$\begin{aligned} p(x) &= -4x^2 + 4x + 1 \\ &= 1 \binom{2}{0} x^0 (1-x)^{2-0} + 3 \binom{2}{1} x^1 (1-x)^{2-1} \\ &\quad + 1 \binom{2}{2} x^2 (1-x)^{2-2} \\ &= 1 * 1 - 8(x-1) - 4(x-1)(x-2). \end{aligned}$$

- Vsaka baza ima svoje prednosti in pomanjkljivosti.
- Za računalniško podprto geometrijsko oblikovanje (ang. Computer Aided Geometric Design, oz. na kratko CAGD) je pomembna predvsem Bernsteinova baza.
- Podobna področja so še CAD (Computer Aided Design), CAM (Computer Aided Manufacturing), CNC (Computer Numerical Control).

Slika: Bazni Bernsteinovi polinomi stopnje 4 (B_0^4 rdeče, B_1^4 zeleno, B_2^4 modro, B_3^4 črno in B_4^4 rožnato).

Ravninske Bézierove krivulje

- Neodvisno jih v drugi polovici 20. stoletja razvijeta **P.E. Bézier**¹ in **P. de Casteljaou**².
- Temeljijo na Bernsteinovi bazi polinomov.
- Z razvojem računalnikov postanejo nesluteno uporabne.
- Dandanes so nepogrešljive v CAGD (animacije; avtomobilska, ladijska in letalska industrija; ...).
- Obstajajo številne posplošitve na ploskve in v več dimenzij.

¹Pierre Étienne Bézier, 1910-1999, francoski razvojni inženir pri Renaultu.

²Paul de Faget de Casteljaou, 1930-, francoski razvojni inženir v Citroënu.

Ravninske Bézierove krivulje

- Neodvisno jih v drugi polovici 20. stoletja razvijeta P.E. Bézier¹ in P. de Casteljaou².
- Temeljijo na Bernsteinovi bazi polinomov.
- Z razvojem računalnikov postanejo nesluteno uporabne.
- Dandanes so nepogrešljive v CAGD (animacije; avtomobilska, ladijska in letalska industrija; . . .).
- Obstajajo številne posplošitve na ploskve in v več dimenzij.

¹Pierre Étienne Bézier, 1910-1999, francoski razvojni inženir pri Renaultu.

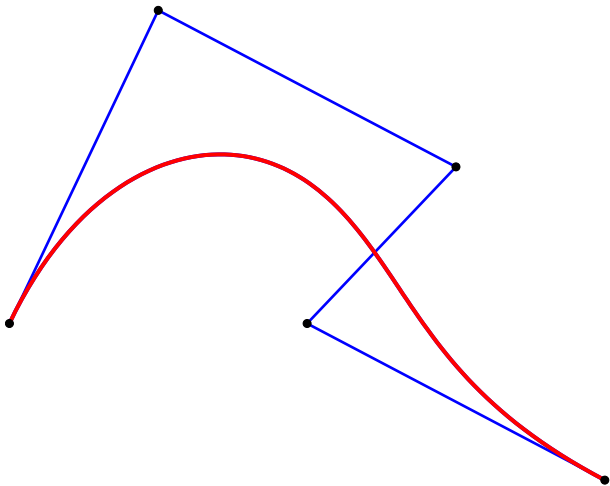
²Paul de Faget de Casteljaou, 1930-, francoski razvojni inženir v Citroënu.

- Izberimo zaporedje točk v ravnini $\{\mathbf{P}_j\}_{j=0}^n$ in definirajmo

$$\mathbf{b}(t) = \sum_{j=0}^n \mathbf{P}_j B_j^n(t), \quad t \in [0, 1],$$

kjer so B_j^n Bernsteinovi polinomi.

- Krivulji \mathbf{b} rečemo ravninska Bézierova krivulja.
- Točkam $\{\mathbf{P}_j\}_{j=0}^n$ pravimo kontrolne točke, poligonu, ki ga določajo, pa kontrolni poligon.

Slika: Bézierova krivulja stopnje 4 (rdeče) s kontrolnimi točkami

$$\mathbf{P}_0 = \begin{pmatrix} 0 \\ 0 \end{pmatrix}, \mathbf{P}_1 = \begin{pmatrix} 1 \\ 2 \end{pmatrix}, \mathbf{P}_2 = \begin{pmatrix} 3 \\ 1 \end{pmatrix}, \mathbf{P}_3 = \begin{pmatrix} 2 \\ 0 \end{pmatrix}, \mathbf{P}_4 = \begin{pmatrix} 4 \\ -1 \end{pmatrix}.$$

Bézierove krivulje imajo za oblikovanje nekaj pomembnih lastnosti:

- Prva in zadnja kontrolna točka sta interpolacijski

$$\mathbf{b}(0) = \mathbf{P}_0, \quad \mathbf{b}(1) = \mathbf{P}_n.$$

- Tangentna vektorja na krivuljo v začetni in končni točki sta

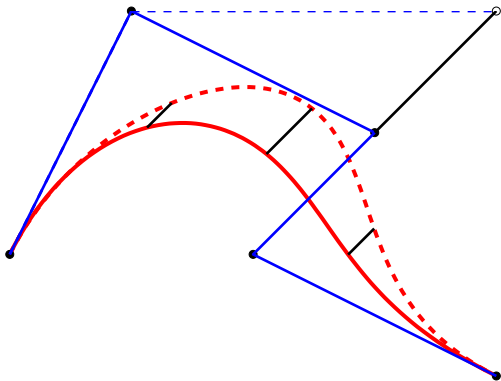
$$\mathbf{b}'(0) = n(\mathbf{P}_1 - \mathbf{P}_0), \quad \mathbf{b}'(1) = n(\mathbf{P}_n - \mathbf{P}_{n-1}).$$

- Krivulja leži v konveksni ovojnici kontrolnih točk.

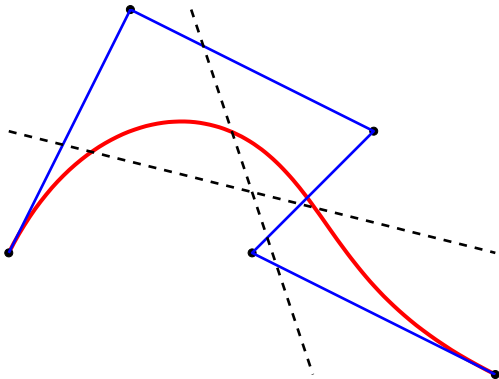
- Če j -to kontrolno točko premaknemo za vektor \mathbf{v} , se točke na krivulji premaknejo za

$$B_j^n(t) \mathbf{v}.$$

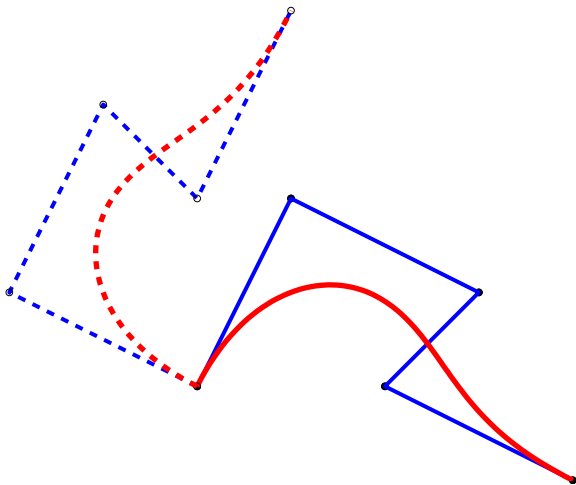
- Vsaka premica seka krivuljo **kvečjemu tolikokrat** kot kontrolni poligon.
- Afine transformacije lahko izvajamo **le na kontrolnih točkah** (uporabno recimo v PostScriptu).
- ...

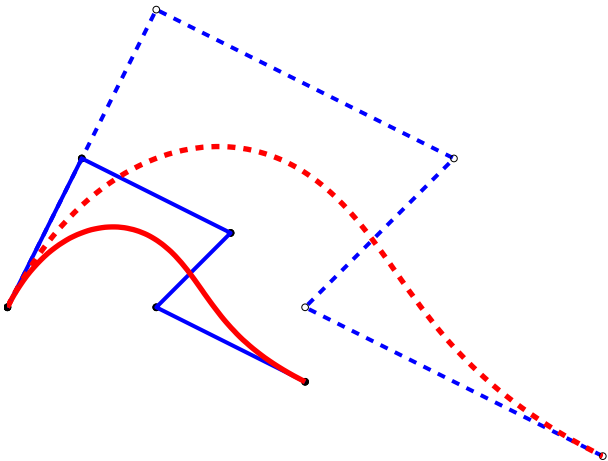
Slika: Premik tretje kontrolne točke Bézierove krivulje za vektor $\mathbf{v} = \begin{pmatrix} 1 \\ 1 \end{pmatrix}$.

Slika: Premica lahko seka krivuljo kvečjemu tolikokrat kot kontrolni poligon.

Slika: Rotacija Bézierove krivulje za 90° okrog prve kontrolne točke v pozitivni smeri.

Slika: Skaliranje Bézierove krivulje za faktor 2.

- Osnovna naloga pri Bézierovih krivuljah je računanje točk na krivulji.
- Neposredni račun je na dlani: **izberemo parameter $t \in [0, 1]$** in izračunamo

$$\mathbf{b}(t) = \sum_{j=0}^n \mathbf{P}_j B_j^n(t).$$

- Žal je tak način **časovno prezahteven in nestabilen**.
- Obstaja alternativa, **de Casteljauov algoritem**

de Casteljaouov algoritem

Oglejmo si primer: dane so kontrolne točke

$$\mathbf{P}_0 = \begin{pmatrix} 0 \\ 0 \end{pmatrix}, \mathbf{P}_1 = \begin{pmatrix} 1 \\ 2 \end{pmatrix}, \mathbf{P}_2 = \begin{pmatrix} 3 \\ 1 \end{pmatrix}, \mathbf{P}_3 = \begin{pmatrix} 2 \\ 0 \end{pmatrix}, \mathbf{P}_4 = \begin{pmatrix} 4 \\ -1 \end{pmatrix}$$

in parameter $t = 3/4$.

- 1. korak: definirajmo $\mathbf{b}_j^0 := \mathbf{P}_j, j = 0, 1, 2, 3, 4$.
- 2. korak: izračunajmo

$$\mathbf{b}_j^1 = (1 - t) \mathbf{b}_j^0 + t \mathbf{b}_{j+1}^0, \quad j = 0, 1, 2, 3,$$

torej

$$\mathbf{b}_0^1 = \begin{pmatrix} 3/4 \\ 3/2 \end{pmatrix}, \mathbf{b}_1^1 = \begin{pmatrix} 5/2 \\ 5/4 \end{pmatrix}, \mathbf{b}_2^1 = \begin{pmatrix} 9/4 \\ 1/4 \end{pmatrix}, \mathbf{b}_3^1 = \begin{pmatrix} 7/2 \\ -3/4 \end{pmatrix}.$$

- 3. korak: **izračunajmo**

$$\mathbf{b}_j^2 = (1 - t) \mathbf{b}_j^1 + t \mathbf{b}_{j+1}^1, \quad j = 0, 1, 2,$$

torej

$$\mathbf{b}_0^2 = \begin{pmatrix} 33/16 \\ 21/16 \end{pmatrix}, \quad \mathbf{b}_1^2 = \begin{pmatrix} 37/16 \\ 1/2 \end{pmatrix}, \quad \mathbf{b}_2^2 = \begin{pmatrix} 51/16 \\ -1/2 \end{pmatrix}.$$

- 4. korak: **izračunajmo**

$$\mathbf{b}_j^3 = (1 - t) \mathbf{b}_j^2 + t \mathbf{b}_{j+1}^2, \quad j = 0, 1,$$

torej

$$\mathbf{b}_0^3 = \begin{pmatrix} 9/4 \\ 45/64 \end{pmatrix}, \quad \mathbf{b}_1^3 = \begin{pmatrix} 95/32 \\ -1/4 \end{pmatrix}.$$

- 5. korak: **izračunajmo**

$$\mathbf{b}_j^4 = (1 - t) \mathbf{b}_j^3 + t \mathbf{b}_{j+1}^3, \quad j = 0,$$

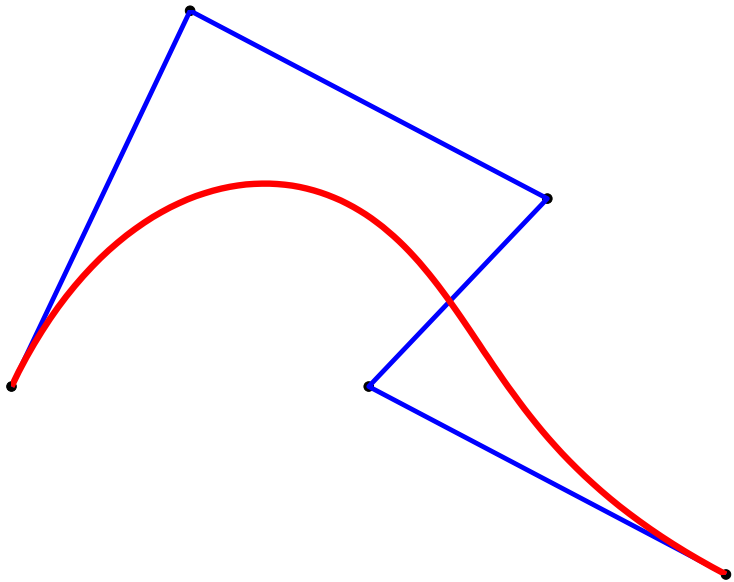
torej

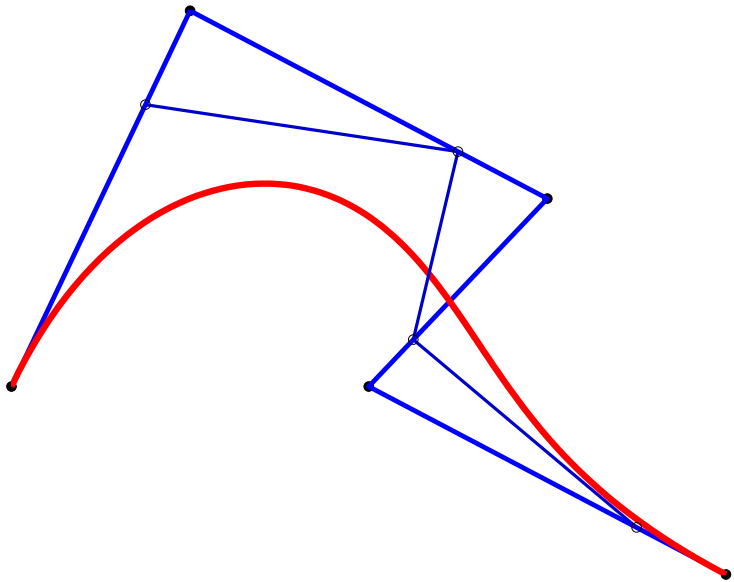
$$\mathbf{b}_0^4 = \begin{pmatrix} 357/128 \\ -3/256 \end{pmatrix}.$$

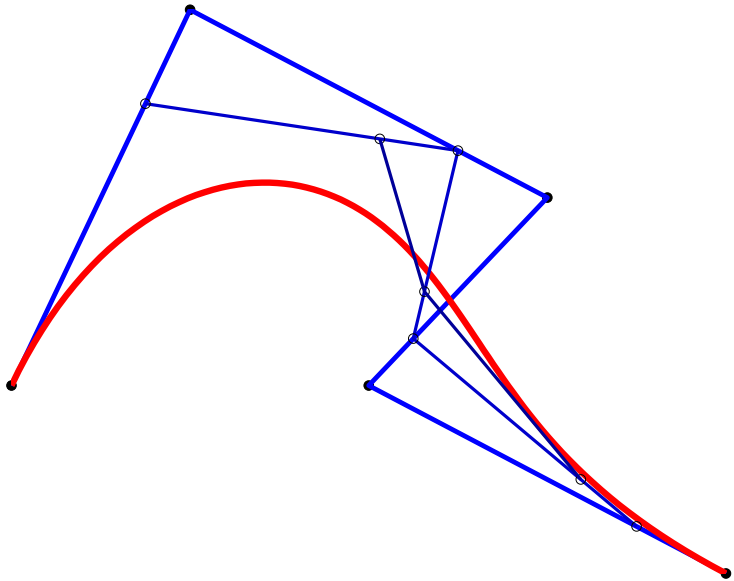
Izkaže se, da je

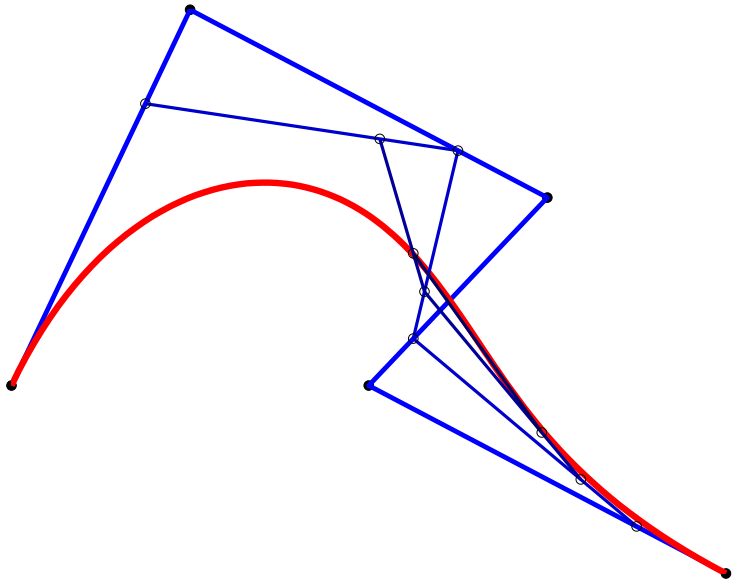
$$\mathbf{b}(t) = \mathbf{b}_0^4.$$

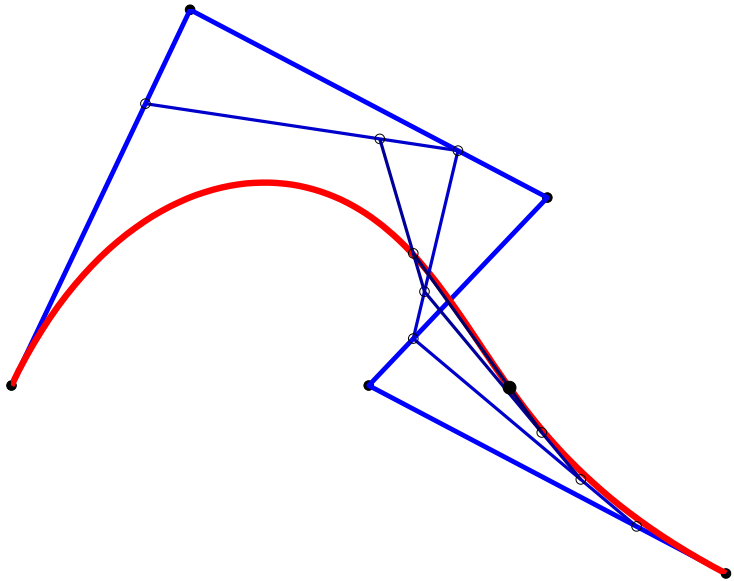
Oglejmo si še grafični prikaz računanja:

Splošni de Casteljauov algoritem se torej glasi:

Algoritem

Podatki: $P_0, P_1, \dots, P_n \in \mathbb{R}^2$ in $t \in [0, 1]$.

Definirajmo: $\mathbf{b}_j^0(t) = P_j, j = 0, 1, \dots, n$.

Ponavljajmo:

$$\mathbf{b}_j^k(t) = (1 - t) \mathbf{b}_j^{k-1} + t \mathbf{b}_{j+1}^{k-1}(t), \quad k = 1, 2, \dots, n, \\ j = 0, 1, \dots, n - k.$$

Izhod: $\mathbf{b}_0^n(t)$ je točka na Bézierovi krivulji pri parametru t .

Ponavadi vmesne točke de Casteljaouvega algoritma zapišemo v tabelo:

$$\begin{array}{cccccc} \mathbf{b}_0^0 & & & & & \\ \mathbf{b}_1^0 & \mathbf{b}_0^1 & & & & \\ \mathbf{b}_2^0 & \mathbf{b}_1^1 & \cdots & & & \\ \vdots & \vdots & \cdots & \mathbf{b}_0^{n-1} & & \\ \mathbf{b}_n^0 & \mathbf{b}_{n-1}^1 & \cdots & \mathbf{b}_1^{n-1} & \mathbf{b}_0^n & \end{array}$$

Če shranimo vse točke, potrebujemo tabelo dimenzije $(n+1) \times (n+1) \times 2$.

Če nas zanima samo končna točka, je dovolj tabela dimenzije $(n+1) \times 2$. Zakaj?

Subdivizija

- de Casteljauov algoritem pa je **veliko več** kot samo način izračuna točke na krivulji.
- Vmesne točke pri de Casteljauovem algoritmu podajo dodatno informacijo o krivulji.
- Vemo, da je \mathbf{b}_0^n točka **na krivulji**, obenem pa dobimo še kontrolne točke dveh delov krivulje.

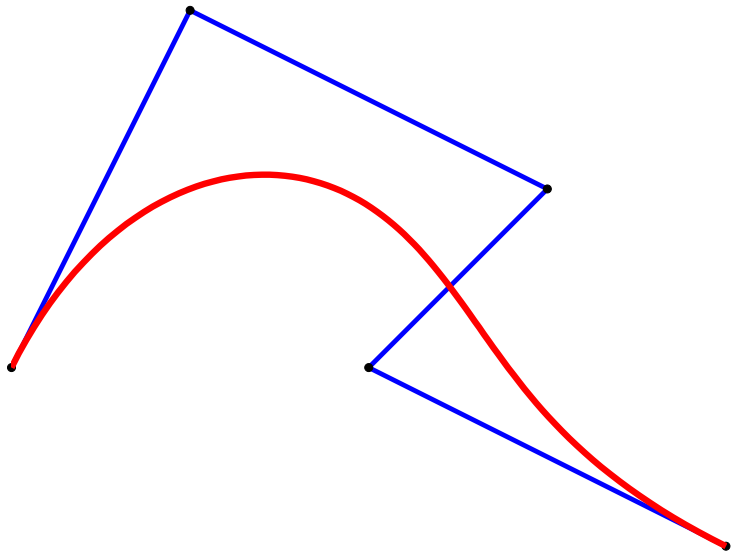
$$\begin{array}{ccccccc}
 \mathbf{b}_0^0 & & & & & & \\
 \mathbf{b}_1^0 & \mathbf{b}_0^1 & & & & & \\
 \mathbf{b}_2^0 & \mathbf{b}_1^1 & \cdots & & & & \\
 \vdots & \vdots & \ddots & & \mathbf{b}_0^{n-1} & & \\
 \mathbf{b}_n^0 & \mathbf{b}_{n-1}^1 & \cdots & \mathbf{b}_1^{n-1} & \mathbf{b}_0^n & &
 \end{array}$$

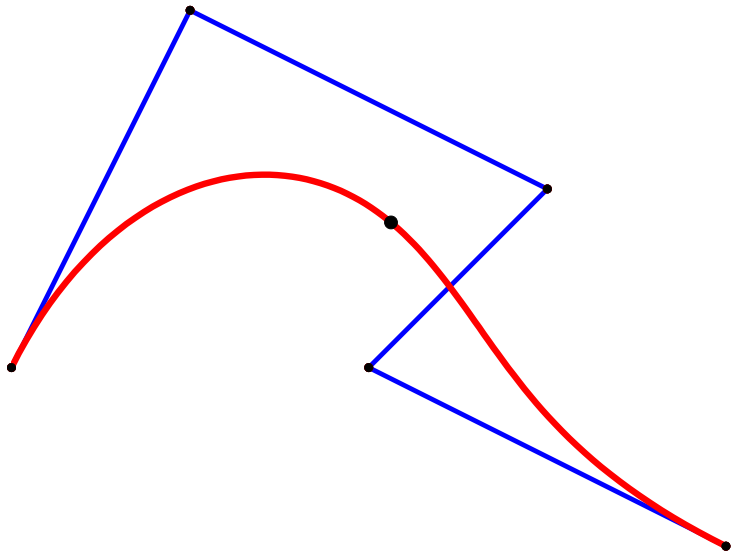
Rdeče točke predstavljajo kontrolne točke dela krivulje na eni strani točke \mathbf{b}_0^n , **rožnate** pa kontrolne točke na drugi strani te točke.

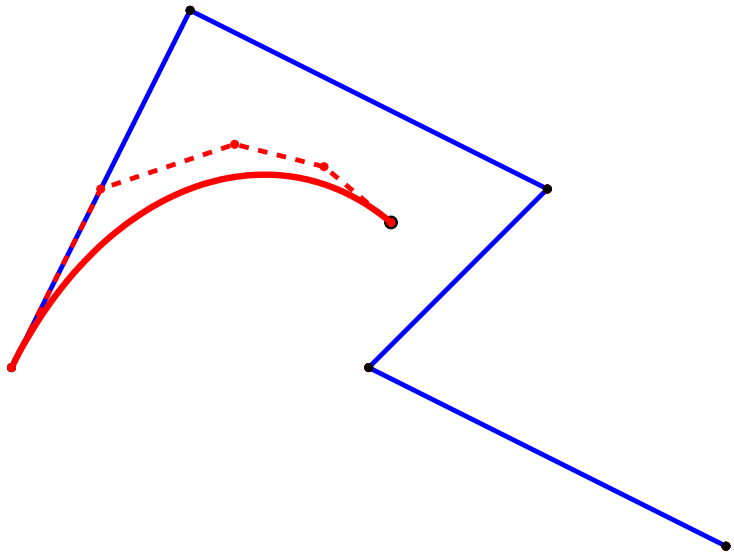
Oglejmo si že znani primer krivulje s kontrolnimi točkami

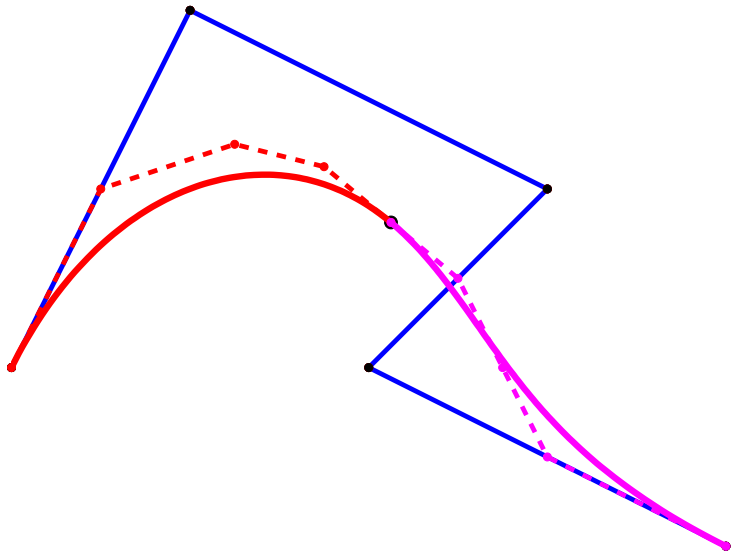
$$\mathbf{P}_0 = \begin{pmatrix} 0 \\ 0 \end{pmatrix}, \mathbf{P}_1 = \begin{pmatrix} 1 \\ 2 \end{pmatrix}, \mathbf{P}_2 = \begin{pmatrix} 3 \\ 1 \end{pmatrix}, \mathbf{P}_3 = \begin{pmatrix} 2 \\ 0 \end{pmatrix}, \mathbf{P}_4 = \begin{pmatrix} 4 \\ -1 \end{pmatrix}$$

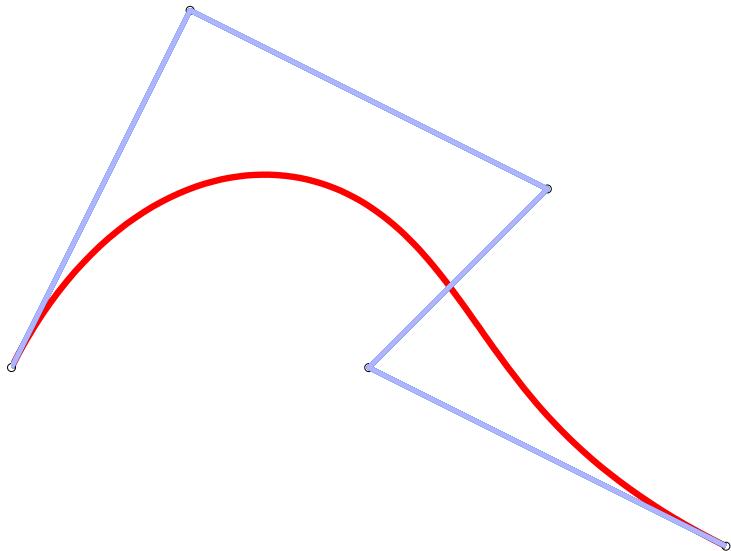
in izberimo $t = 1/2$.

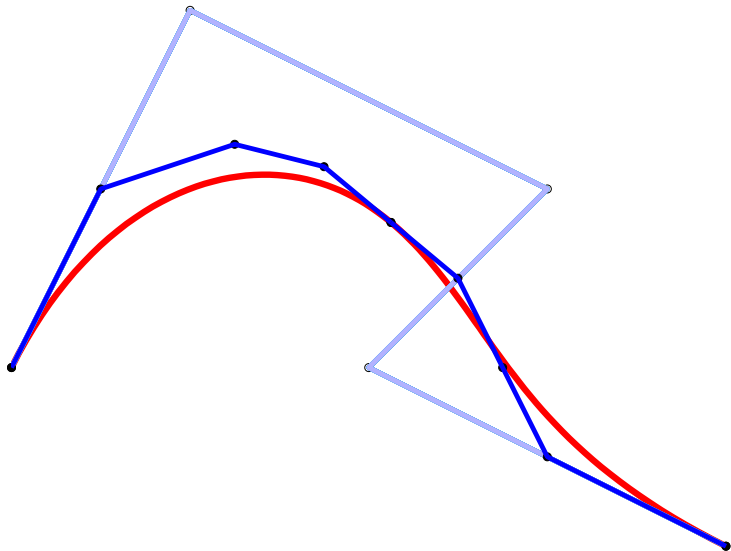

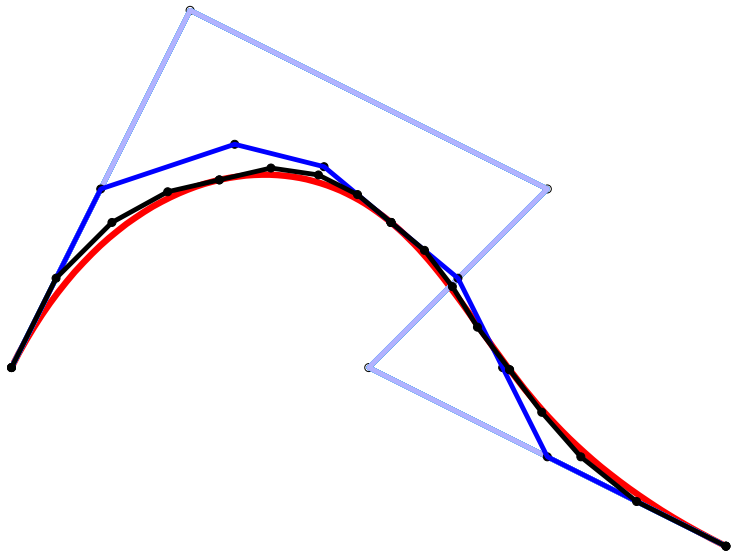

Povzemimo **prednosti** de Casteljaouvega algoritma pred računanjem neposredno po formuli

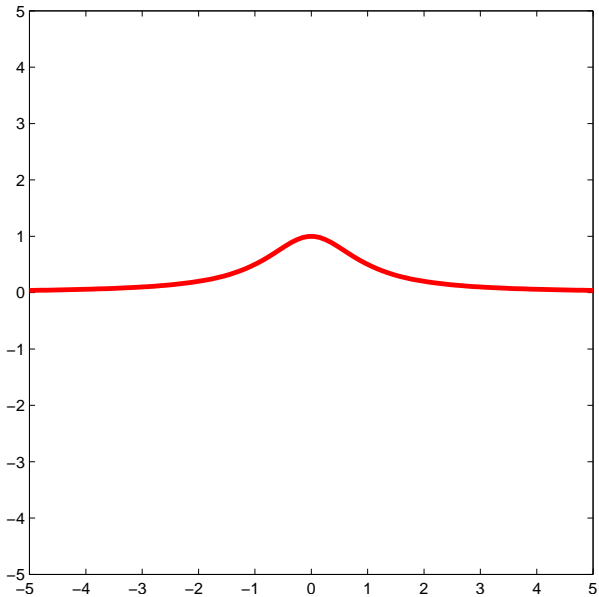
$$\mathbf{b}(t) = \sum_{j=0}^n \mathbf{P}_j B_j^n(t), \quad t \in [0, 1],$$

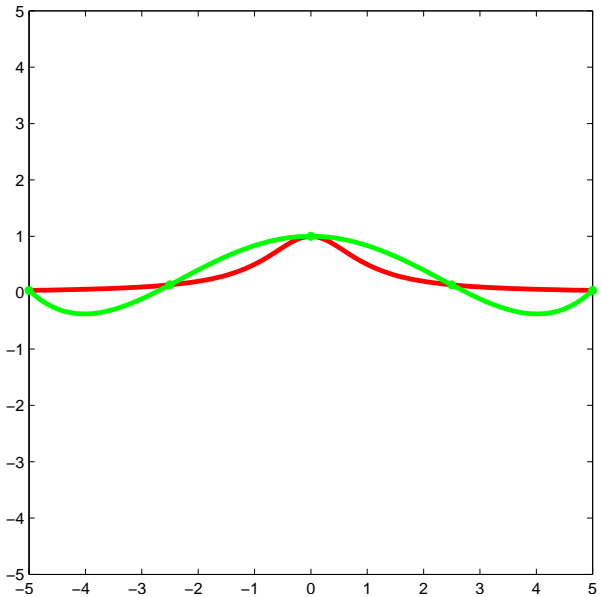
- Hitrejši izračun.
- Enostavna implementacija.
- Stabilnost in manjše numerične napake.
- Možnost izvajanja subdivizije.

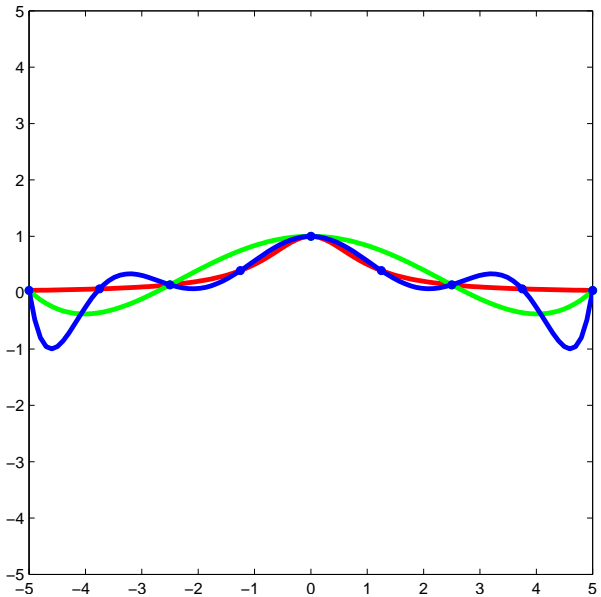
Zlepki

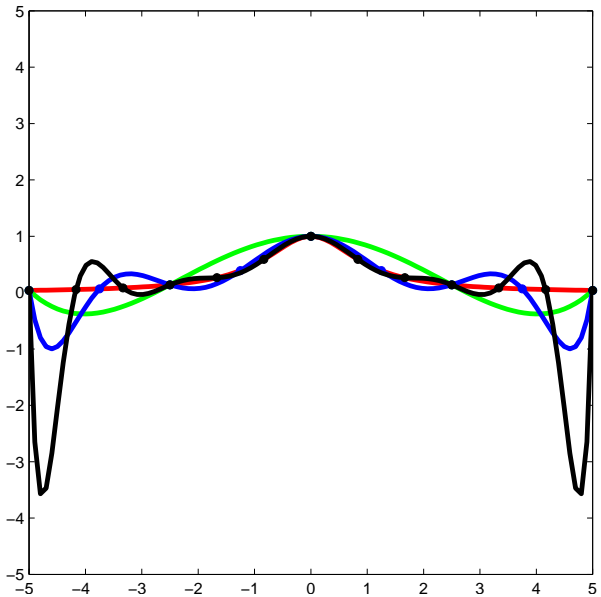
- Včasih želimo s krivuljo “zadeti” (**interpolirati**) nekaj predpisanih točk.
- To posredno lahko pomeni, da mora biti **stopnja krivulje velika**.
- Izkaže se, da je to lahko **težava**.
- Oglejmo si primer interpolacije točk na krivulji

$$\mathbf{r}(t) = \begin{pmatrix} t \\ (1 + t^2)^{-1} \end{pmatrix}, \quad t \in [-5, 5].$$

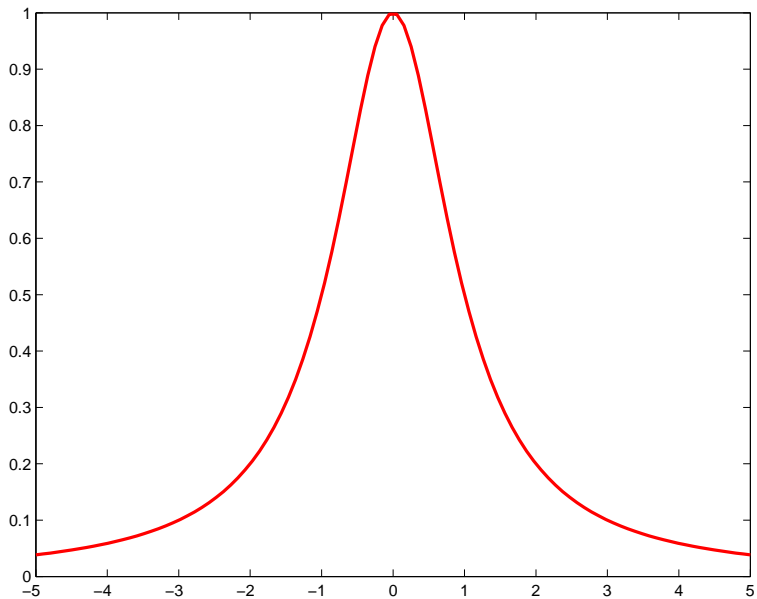

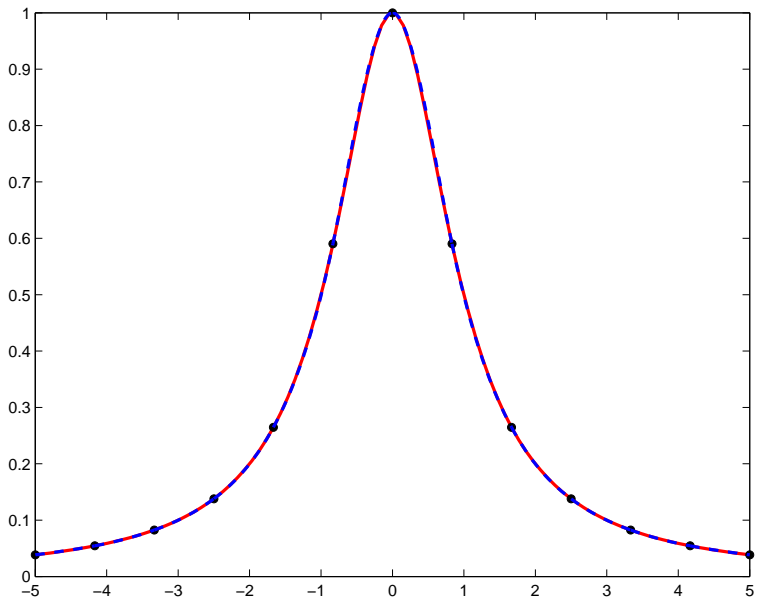

- Višanje stopnje polinomske krivulje **ni rešitev**.
- Interpolacijske točke radelimo na manjše skupine in jih **interpoliramo s krivuljami nižje stopnje**.
- Posamezne interpolacijske **krivulje zlepimo** → **zlepki**.
- Poznamo veliko različnih zlepkov.
- Oglejmo si enega za prejšnji primer podatkov.

Tenzorski produkt Bézierovih krivulj

- Obstaja več posplošitev parametričnih krivulj na ploskve.
- Med najbolj preprostimi so **tenzorski produkti Bézierovih krivulj**.
- Ponovno jih definiramo s kontrolnimi točkami (**kontrolno mrežo**) in **Bernsteinovimi polinomi**.

- Formalno jih definiramo takole:

$$\mathbf{s}(u, v) = \sum_{j=0}^m \sum_{k=0}^n \mathbf{P}_{j,k} B_j^m(u) B_k^n(v), \quad u, v \in [0, 1],$$

kjer so $\mathbf{P}_{j,k} \in \mathbb{R}^3$ kontrolne točke, ki določajo **kontrolno mrežo**.

- Zanje veljajo podobne lastnosti kot za Bézierove krivulje.
- Še bolj uporabne pa so **trikotne krpe**.

